

Kamieniec, materyały do historii miasta.

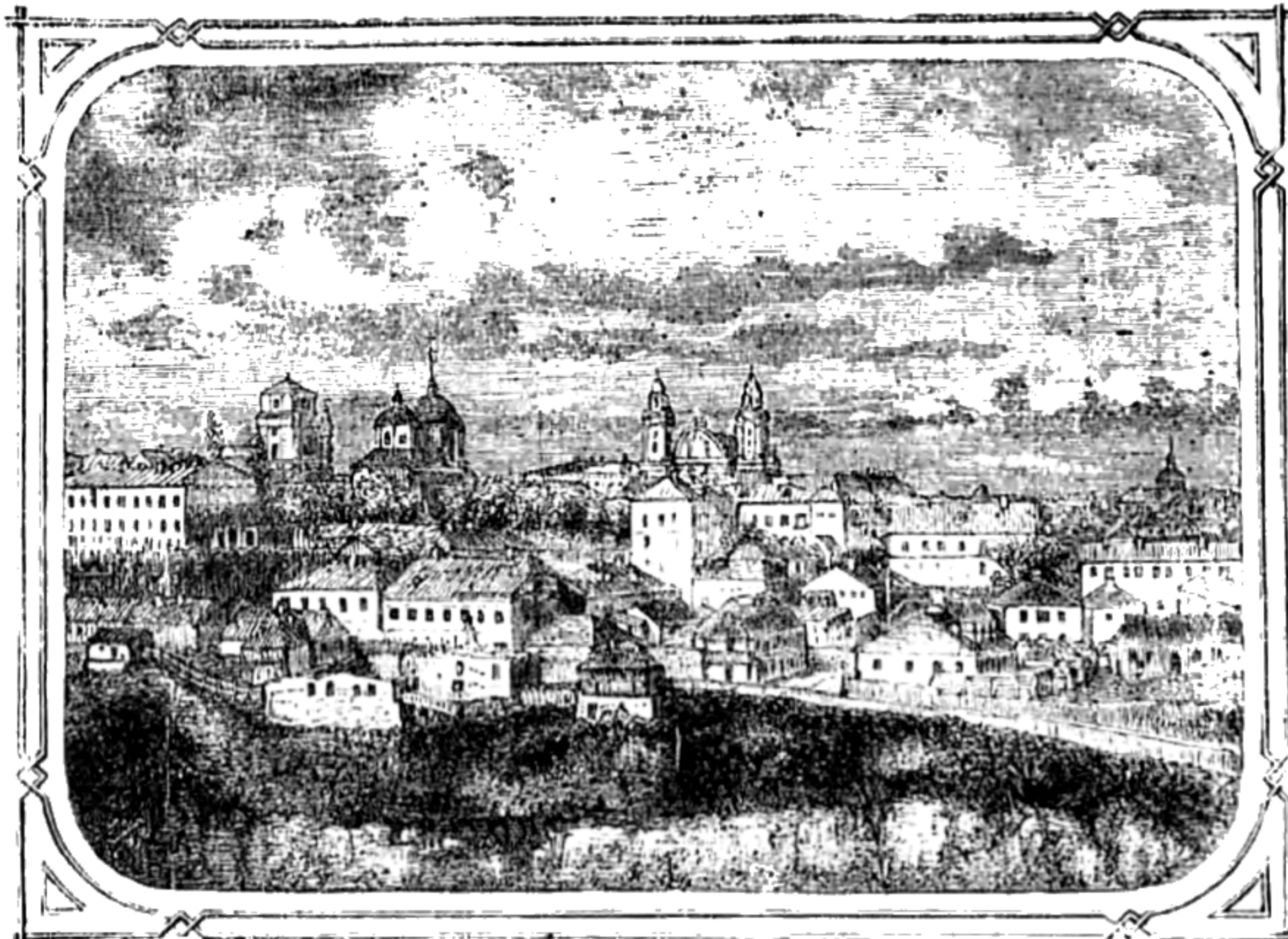
Zebrał J. R. (*)

(Z 11 widokami podług fotografii Kordysza).

potrzebą, czyli też postępem sztuki obleźniczej; z tego jednak co dzisiaj zostało, łatwo mieć wyobrażenie o fortecy z roku 1672. Przybyło tu może trochę upiększenia i ozdób w XVIII wieku, nic więcej; dodać do tego tylko potrzeba most tak zwany turecki.

plica, a od roku 1763 na jednej ze ścian zawieszony był obraz św. Anny, należący do ołtarza katedralnego pod tępem wezwaniem. Obie bramy w zachodniej części miasta położone, stanowiły rodzaj małych warowni. Jak ta, tak i tamta składały się z czterech bastyonów, połączonych ze sobą budynkiem opatrzonym w strzelnice, a samo przejście, właściwa brama, była to wieżyczka także należycie uzbrojona. Drzwi zamykające to przejście spuszczano z drugiego piętra za pomocą osobnego przyrządu, do dzisiaj w całości przechowanego. Najprzystępniejszą połączy miasta była część jego południowa i wschodnia. Kamieniecki brzeg Smotrycza jest tu pochyły, płaski, ale za to z drugiej strony wysoki, skalisty; zejście po nim do koryta rzeki niepodobne; zabezpieczały więc tę część miasta podwójne fortyfikacje, nadto wejście do koryta rzeki broniła od południo-zachodu skała rozdzielająca dwa jej kolana, fortyfikacja wycieczką zwana, kończąca się bastyonem, po drugiej stronie rzeki do skały przytykającym. W murze naokoło miasta i dzisiaj naliczyć można pięć bastyonów, oprócz bramnych, to na pół rozwalonych, to strzelających w górę odartymi i popekanymi bokami. Z miejskich fortyfikacji najwięcej imponująca jest baszta; budynek to 7-piętrowy, do dzisiaj dość dobrze zachowany.

Zamek kamieniecki położony jest na przeciwnej stronie Smotrycza. Nie zapominajmy że przed epoką panowania tureckiego nie było tu wcale mostu, przej-

Widok ogólny miasta Kamieńca od wschodu.

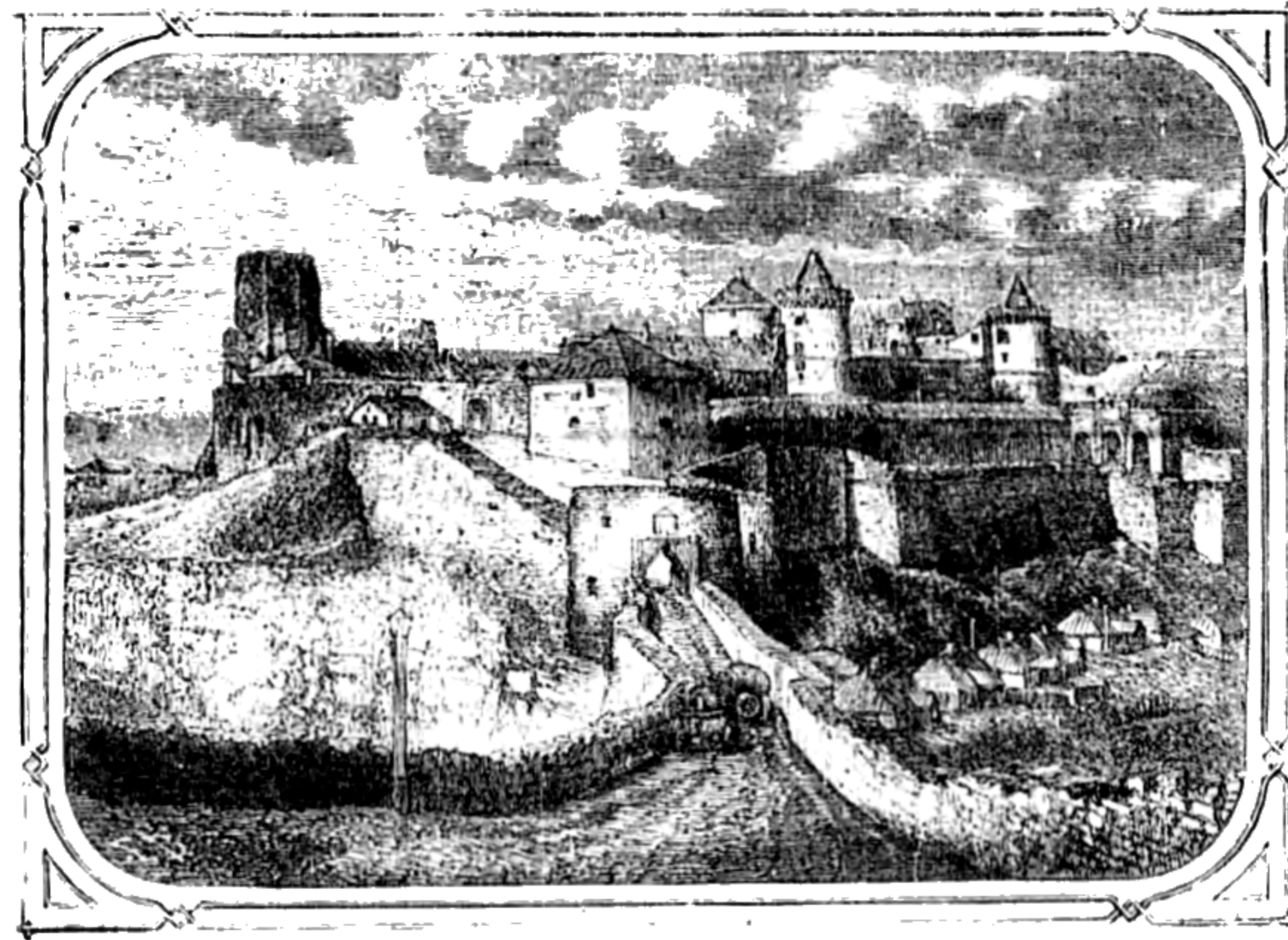
Miasto więc samo, jak się to rzekło wyżej, było opasane murem, w niektórych punktach, podwójnym, a zamykały je dwie bramy. Obok nich była kładka przez rzekę rzucona, służąca dla pieszych, *wycieczką* zwana, a mała wieża okrągła ze strzelnicami

budynek to 7-piętrowy, do dzisiaj dość dobrze zachowany.

Zamek kamieniecki położony jest na przeciwnej stronie Smotrycza. Nie zapominajmy że przed epoką panowania tureckiego nie było tu wcale mostu, przej-

Widok ogólny miasta od zachodu.

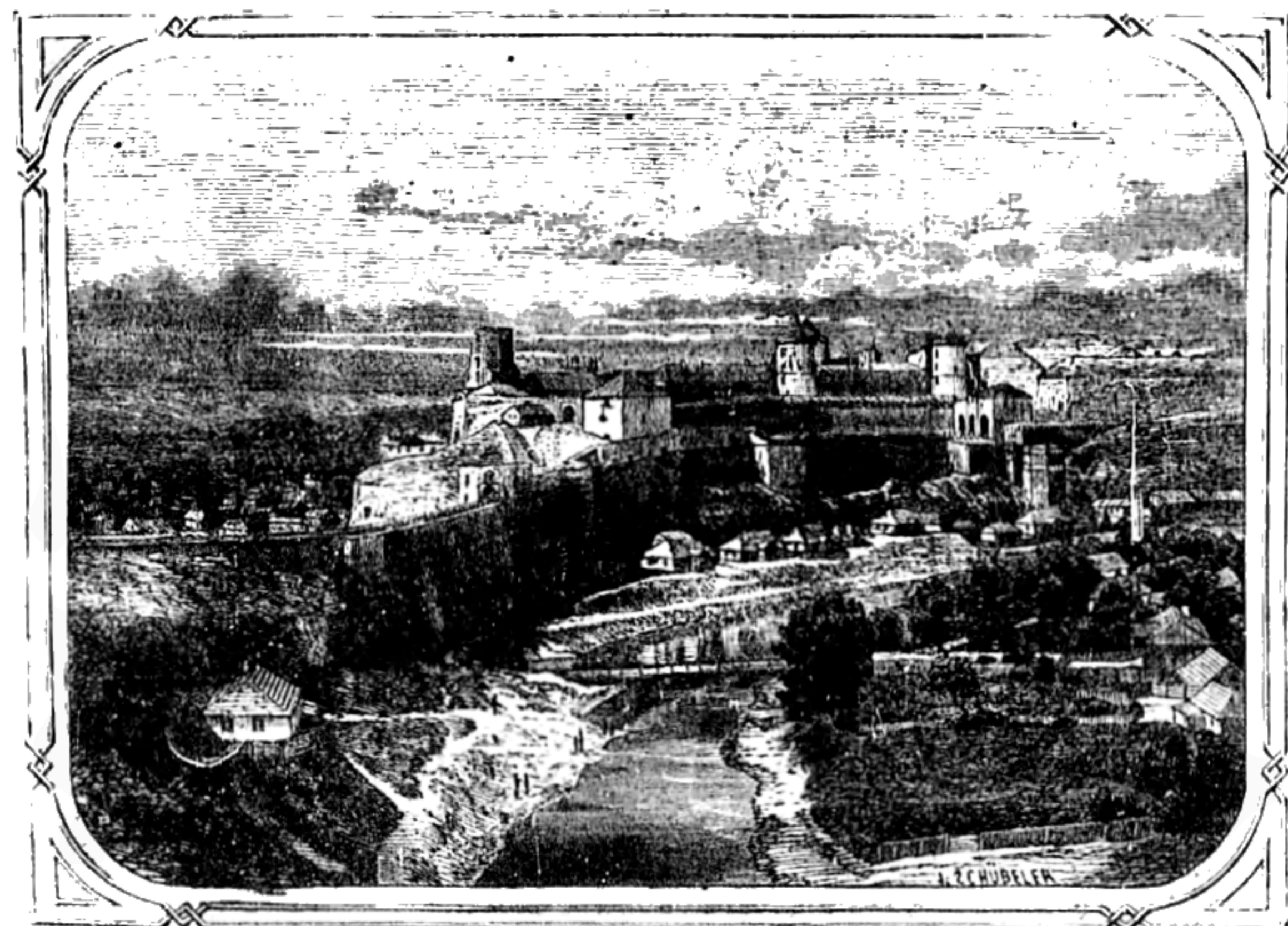

Stary zamek, most turecki i wjazd do warowni.

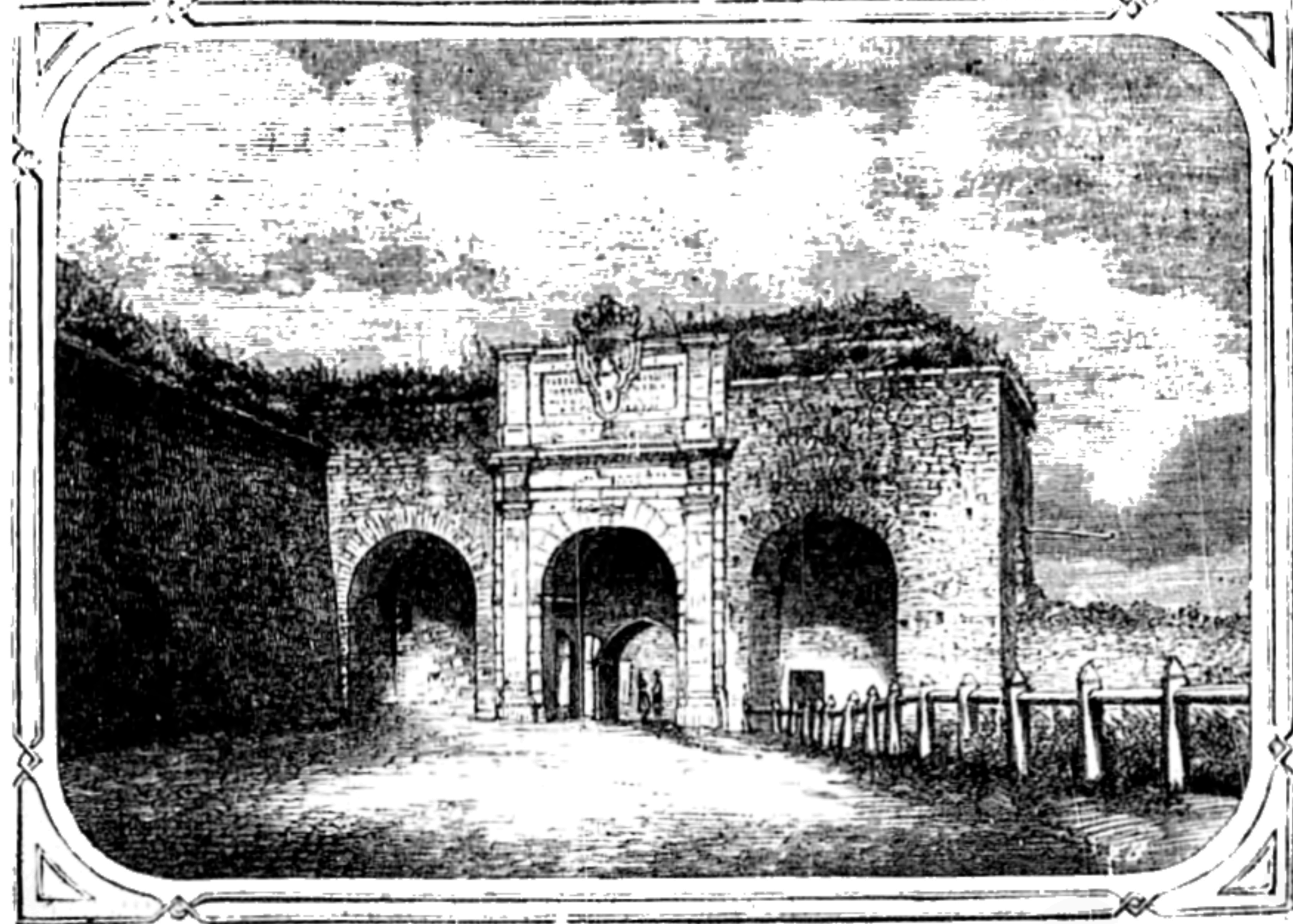
Fortyfikacje tutejsze podzielić wypada na właściwą warownię, na zachodnim brzegu rzeki położoną i na warownię miejską. Nie posiadamy wprawdzie źródeł, według których moglibyśmy wykazać stopniowe prze-

broniła ją od strony przedmieścia. Resztki tylko tej bramy ocalały, bo czas i woda zruinowały ją należyście. Czas jeszcze łaskawszy był od wody, która tu w epoce wylewów Smotrycza wznosi się dość wysoko.

ścia więc broniły od strony miasta bastyon zwyczajny (gdzie dziś brama) i bastyon sześciokątny, wyżej co- kolwiek od tamtego położony (na teraźniejszym bulwarze, mianowicie na górnej jego kondygnacji). Tur-

Wschodnia część zamku starego. Most turecki z boku.

Brama zamkowa.

miany w jej obudwu częściach, spowodowane czy to

O jednej z takich powodzi dzieje nam przechowały wspomnienie; miała ona miejsce w marcu 1649 roku i zupełnie zruinowała jedną z bram. Inne powodzie niemięjsze, przytrafiły się w latach 1805, 1806, 1829 i 1865. Podanie utrzymuje, że była tu niegdyś ka-

cy po zabranii Kamieńca bastyon ten zwalili, a natomiast zbudowali wyżej od niego, na miejscu kościoła karmelitów, okrągłą wieżę, w baszcie nadbrzeżnej wybili bramę i połączyli ją mostem z wieżą na przeciwnej stronie rzeki. Począwszy od wieży na prawo,

(*) Ustęp ten jest urywkiem z obszerniej monografii Kamieńca przez dra J. Rolle, która wkrótce zapewne w innem piśmie drukiem ogłoszona zostanie. (Przyp. red.)